

ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У високорозвинених країнах світу саме підприємницький сектор економіки відіграє вагомий роль у збільшенні загальних обсягів виробництва, генеруванні та впровадженні нових ідей та технологій, сприяє створенню нових робочих місць, зниженню рівня безробіття й соціальної напруги. Однак, досягнення цієї мети в Україні, можливе лише за умови формування чіткої, досконало та адаптивної організаційно-інноваційної системи управління розвитком підприємництва в регіонах.

Оцінюючи розвиток організаційної структури підприємництва Львівської області, слід відмітити про наявність певних коливань в динаміці за показником щільності суб'єктів економіки господарювання в розрахунку на 10 тис. населення у 2010-2015 рр. Даний показник варіюється в межах від 291 одиниці у 2011 році до 475 одиниці у 2015 році [1]. За цим ж показником область серед регіонів України посіла 12 місце. Значне збільшення частки суб'єктів господарювання у Львівській області відбулося завдяки перереєстрації значної кількості підприємств з Донецької та Луганської областей, а також АР Крим. Це пов'язано в основному з військовим конфліктом, який відбувається на Сході країни та відповідно спадом підприємницької активності у цих областях. Варто зазначити, що спостерігаються також відмінності у щільності великих, середніх та малих підприємств області.

Зміни, які відбулися у структурі підприємництва Львівської області мають різноплановий характер. Зокрема, одним із проявів неефективної структури підприємництва є низька щільність малих і середніх підприємств. Щільність підприємств на 10 тис. населення варіюється від 76 одиниць (в Україні в середньому 52 одиниці) у 2010 році до 73 одиниць (в Україні в середньому 80 одиниць) у 2015 році [2]. За цим показником серед регіонів України Львівська область посіла 10-е місце. У Львівській області, так і в регіонах України (окрім столиці) рівень насиченості підприємствами, ще дуже далекий від показників, які характерні для розвинених країн світу і так званої «критичної маси» – 120...150 малих підприємств на 10 тис. мешканців. Наприклад, в адміністративних одиницях Франції на 10 тис. жителів припадає приблизно близько 350, у Німеччині – 370, у Великобританії – 460, у Японії – 500, в Італії – 680, у США – 740 малих підприємств [3].

За організаційно-правовими формами господарювання домінуючими в економіці області є приватні підприємства (24,3% від загальної кількості підприємств). Частка фермерських господарств складає 2,4%, комунальних – 1,5%, державних – 0,46%, іноземних – 0,3%, а казенних, що розповсюджені в основному в індустріальному секторі економіки лише 0,002%. Частки суб'єктів ЄДРПОУ за правовим статусом розподілились на підприємства (15,5%) та на фізичні-особи підприємці (84,5%). За видами економічної діяльності традиційно найбільше підприємств діяло у сфері оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 5,1 тис. або 27,6% від загальної кількості підприємств області. Суттєвою також була кількість підприємств у промисловості – 2,7 тис. (14,6%), в операціях з нерухомим майном – 2,1 тис. (11,2%), будівництві – 1,7 тис. (9,5%), професійній, науковій та технічній діяльності – 1,4 тис. (7,6%), сільському, лісовому та рибному господарстві – 1,3 тис. (7,1%) [4]. Слід відмітити також, що частка малих підприємств в загальних обсягах реалізації продукції області є найменшою у порівнянні із часткою середніх та великих підприємств. У 2010-2015 рр. дана частка коливалася від 19,4% та 24,9%. Водночас у 2015 році малі підприємства реалізували продукції, товарів та послуг на 44609,2 млн. грн., що на 73,1% більше відносно 2010 р. Вагому частку від загального обсягу реалізованої продукції у регіоні в розрізі суб'єктів господарювання займають великі та середні підприємства. Так, у 2015 році за обсягами реалізованої продукції великими підприємствами Львівської області зростання відбулося на 62,9% порівняно з 2010 р. Натомість за цей період часу зменшилась частка великих підприємств в загальних обсягах реалізованої продукції (товарів, послуг) області, а саме з 38,1% до 34%.

За показником чисельності зайнятих на великих, середніх та малих підприємствах останніми роками спостерігалось скорочення, як у Львівській області, так і загалом по Україні. Загалом у 2015 році чисельність зайнятих працівників на підприємствах Львівської області зменшилась на 18,6% у порівнянні з 2010 р., або майже на 75 тис. осіб. У 2015 році кількість зайнятих працівників на великих підприємствах становила 89,4 тис. осіб, що на 16,3% (на 18 тис. осіб) менше відносно 2010 року. Аналогічна ситуація із чисельністю працівників на малих підприємствах, зокрема у 2015 році відбулось скорочення на 23,2%, що майже на 29 тис. осіб менше відносно 2010 року. Щодо чисельності середніх підприємств, то у 2015 році відбулось скорочення 17%, тобто на 25 тис. осіб у порівнянні з 2010 роком.

Досягнути стабільного розвитку та ефективності функціонування підприємницьких структур можна шляхом активізації інноваційних процесів. Впродовж 2010-2015 рр. рівень інноваційної активності промислових підприємств коливається в межах 13,4%-19,3 % від загальної кількості промислових підприємств області. Однак, не зважаючи на збільшення частки інноваційно активних підприємств, в кількісному виразі вони зменшуються, а саме з 102 до 64 одиниць. Тобто, вона відбувається за рахунок зменшення загальної кількості підприємств які функціонують в області, а не за рахунок безпосередньої активізації інноваційної активності самих підприємств. Тобто проблема залишається і є досить гострою, і збільшення частки інноваційно активних не є позитивним результатом. Така ситуація не сприяє вирішенню критичної ситуації щодо високого ступеня зношеності наявного технологічного обладнання яке використовують у своїй роботі промислові підприємства [1].

У 2015 році лідерами інноваційної активності були підприємства машинобудування (24,7% підприємств галузі). Порівняно високі інноваційні позиції займають і підприємства металургійного виробництва (24,1%) та харчової

промисловості (18,9%). Низький рівень інноваційної активності і надалі був притаманний підприємствам добувної промисловості (3,6%), текстильного виробництва (6,8%) та водопостачання (9,4%) [5].

Основним видом інноваційної діяльності і надалі залишається придбання машин і обладнання, а не розробка власних інноваційних технологій якими займались лише 10,9% інноваційно активних підприємств. Така ситуація зумовлена насамперед тим, що купівля нового обладнання є більш дешевшим і менш ризикованим видом діяльності поряд із розробкою власних інноваційних технологій.

Основним гальмом активізації інноваційного розвитку Львівської області, як і інших регіонів України є недостатній обсяг його фінансового забезпечення. Впродовж 2013-2014 рр. обсяг витрат на інновації зменшувався і у 2014 році становив 219,7 млн.грн., що на 15% менше порівняно з попереднім роком. Однак, вже у 2015 році ситуація з фінансування інноваційної діяльності порівняно з попереднім роком дещо покращується, однак цього недостатньо для її активізації [5]. Лідером за обсягом витрат на інноваційну діяльність є харчова промисловість. На неї припадає 77,6% загального обсягу витрат у промисловості області.

Загалом слід відзначити, що розвиток підприємництва повинен бути одним із найбільш дієвих засобів вирішення соціально-економічних завдань, для структурної перебудови економіки, перехід її до інноваційної моделі розвитку, прискорення розвитку внутрішнього ринку товарів, робіт і послуг, зростання інвестиційної активності, обмеження монополізму і розвитку внутрішньої конкуренції, створення нових робочих місць і забезпечення самозайнятості населення, збільшення бюджетних надходжень, є одним з головних чинників успішного здійснення реформ, економічної стабілізації, зростання виробництва і споживання, зниження соціальної напруженості і підвищення добробуту людей. Для формування високого рівня підприємницької активності та сприятливого конкурентного середовища у Львівській області, так і в інших регіонах України їх кількість повинна бути значно більшою. В області існує значний потенціал для розвитку підприємництва, проте, на районному рівні практично відсутні інформаційні ресурсні центри, які б мали змогу підтримувати розвиток підприємництва чи супроводжувати його на певному етапі. Також існує проблема обмеженості обігових коштів підприємців та формування інноваційного елементу – фондів громад, які б акумулювали та спрямовували фінансові ресурси у потрібний напрямок на тій чи іншій території районів Львівської області.

Список використаної літератури:

1. Статистичний щорічник Львівської області за 2015 рік / Головне управління статистики у Львівській області. Львів : Державна служба статистики України, 2016. – Ч. I. – 362 с.
2. Дані про діяльність малих підприємств Львівської області у 2015 році [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу : www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2015/r50_53.pdf, 15.04.2016.
3. Деренько О. А. Міжнародний досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва // О. А. Деренько // Бізнес Інформ. – 2012. – № 5. – С. 95-97.
4. Діяльність суб'єктів господарювання : статистичний збірник / Головне управління статистики у Львівській області. Львів : Державна служба статистики України, 2016. – 136 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність у Львівській області (за 2015 рік). Статистичний збірник, Львів: ГУС у Лівів. обл., 2016. – 100с.